

NIEUWSBRIEF

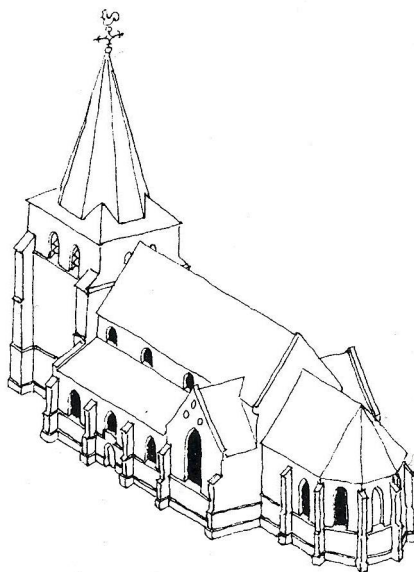
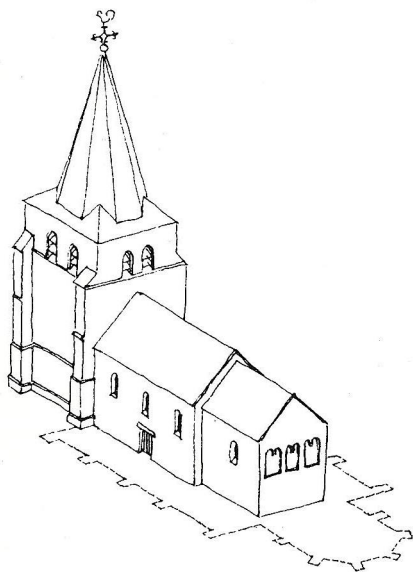
Stichting

Bouwhistorie

Nederland

Nummer 15

September 1995

Stichting Bouwhistorie Nederland

Algemeen bestuur: G.W. van Herwaarden (voorzitter)
G. Berends
A.H. van Drunen
H. Janse
J. Kamphuis
B.J.M. Klück
J.M.H. Penders (onderwijs-coördinator)
K.J. Steehouwer
D.J. de Vries

Dagelijks bestuur: R. Glaudemans (secretaris)
R.J.W.M. Gruben (penningmeester)
K. Emmens

Redactie Nieuwsbrief: G. Berends
R. Glaudemans
R.J.W.M. Gruben
R. Stenvert
M.E. Stades-Vischer

Redactieadres: Nieuwsbrief Bouwhistorie
Bethaniëstraat 4
5211 LJ 's-Hertogenbosch
Tel.: 073-6145225

Kopij / reacties: Vóór 1 december a.s. te zenden aan het bovenstaande redactieadres.
De redactie houdt zich het recht voor ingezonden stukken te weigeren of in te korten (in overleg met de auteur).

Donateurs: U kunt donateur van de SBN worden door jaarlijks minimaal f. 25,- over te maken op postgiro 273441 t.n.v. SBN, Zwaansteeg 11, 3511 VG Utrecht.
U wordt dan op de hoogte gehouden van het doen en laten van de stichting door middel van de vier maal per jaar verschijnende Nieuwsbrief.

Mededelingen van het bestuur Bestuurssamenstelling en redactie Nieuwsbrief

Het bestuur heeft besloten Jan Kamphuis te vragen de door het vertrek van Dick Zweers opengevallen plaats in het bestuur in te nemen. Het verheugt het bestuur, dat hij in positieve zin op het verzoek heeft gereageerd.

Een wat zorgbarendere punt vormt de samenstelling van de Nieuwsbrief, waarvan de redactie in de praktijk neerkomt op de schouders van Ronald Glaudemans en Rob Gruben. Aan de feitelijke samenstelling - het plak- en knipwerk en de verzending - geven zij graag een aantal avondlijke uren, maar voor het aanzitten achter het aanleveren van kopij, inclusief boek aankondigingen en -besprekingen, ontbreekt hen de tijd. Gelukkig kan worden gemeld dat Elisabeth Stades en Ronald Stenvert erin hebben toegestemd om tot de redactie van de Nieuwsbrief toe te treden. Het bestuur hoopt dat daardoor weer een regelmatige verschijning van de Nieuwsbrief kan plaatsvinden.

Nabeschouwing SBN-donateursdag 1995 in Haarlem

Hoewel de voorbereidingen enige voeten in de aarde hadden, was daarvan op zaterdag 23 november j.l. in Haarlem niets te merken. De derde donateursdag met weer zo'n 80 deelnemers had een vlot en boeiend verloop. Tijdens het ochtendgedeelte in de kelder onder de Vleeshal, waarin het Archeologisch Museum Haarlem is gevestigd, vonden korte inleidingen/voordrachten plaats door drs. P. Schouten, de wethouder in Haarlem die onder andere de monumentenzorg in zijn portefeuille heeft - hij meldde zich niet alleen aan als donateur van de SBN, maar deelde ook mee dat de SBN verder mocht beschikken over de door Koos Steehouwer opgebouwde panelentoonstelling; deze panelen zijn inmiddels naar 's-Hertogenbosch overgebracht -, over de plaats van het bouwhistorisch onderzoek binnen de monumentenzorg in Haarlem; drs. A. Numan, voorzitter van de AWN Haarlem, over de relatie tussen boven- en ondergronds onderzoek; drs. B. Uittenhout, bouw- en architectuurhistoricus van de gemeente Haarlem, over de geschiedenis van het bouwhistorisch onderzoek in Haarlem; ir. J. Kamphuis, over het bouwhistorisch onderzoek van het Huis

Ter Kleef en drs. K.J. Steehouwer, over de oudste geschiedenis van Haarlem en het onderzoek in de 13de-eeuwse Hoofdwacht.

Na de lunch volgde een rondwandeling in drie groepen door de Haarlemse binnenstad met uiteraard het oog uitsluitend gericht op de bouwhistorische aspecten, een bezoek aan de Lieven de Key-tentoonstelling, een bezoek aan de Hoofdwacht aan de Grote Markt, onlangs gerestaureerd en ter afsluiting een ontvangst in het Haarlems gemeentehuis met de mogelijkheid de hierboven bedoelde panelententoonstelling *Achter de gevels van de stad* te bekijken.

Een nuttige "toogdag" dus, die ook amper gelegenheid bood om met elkaar van gedachten te wisselen. Het SBN-bestuur overweegt de donateursdag in 1996 op een zaterdag in oktober te houden, omdat is gebleken, dat er in september al zoveel andere activiteiten plaatsvinden.

Inleiding uitgesproken op de SBN-donateursdag 1995 door voorzitter G.W. van Herwaarden

Mijnheer de wethouder, dames en heren,

Het is mij het jaartje wel, hier in Haarlem dit jaar: 750 jaar Haarlem gaat de stad bepaald niet ongemerkt voorbij. Naast tal van leuke en luchtige evenementen ook aandacht, ja veel aandacht voor de boeiende geschiedenis van Haarlem en dat in al zijn facetten. Het lag dan ook voor de SBN voor de hand om net als de Stichting Open Monumentendag Haarlem te kiezen voor de jaarlijkse bouwhistorische toogdag. Ik heet u allen op deze dag van harte welkom en in het bijzonder u, mijnheer de wethouder. Graag complimenteer ik in u de stad Haarlem niet alleen met het jubileumjaar maar meer nog met alles wat uiteindelijk onder de auspiciën van het gemeentebestuur werd en wordt georganiseerd om daaraan accent te geven. En ik denk daarbij in de eerste plaats aan de verschijning van een nieuw boek over de geschiedenis van de stad: een knappe prestatie. En verder natuurlijk ook aan de zeer interessante tentoonstellingen, die visueel duidelijk maakten hoe Haarlem zich als stad heeft ontwikkeld. Je kan niet anders dan vaststellen dat de historische freaks dit jaar in Haarlem zeer aan hun trekken komen.

Aan de viering van een stadsjubileum liggen tal van gedachten ten grondslag.

Een belangrijk aspect is de promotie van de stad als historisch interessant en daarom vanuit toeristisch oogpunt aantrekkelijk fenomeen. De in archeologie en geschiedenis geïnteresseerden hopen dat zo'n viering een impuls geeft aan de bestudering van de ontwikkeling van de stad, doch dat niet alleen, zij hopen ook dat meer begrip en waardering gaat ontstaan voor het belang van het stedelijk verleden en dat daardoor het beleid in de toekomst waar mogelijk en nodig meer of wellicht moet ik hier zeggen: nog meer gericht zal worden op het behoud van de waardevolle historische structuur en van de onderdelen die die structuur vormen.

Tijdens de landelijke opening van de jaarlijkse Monumentendag op 8 september j.l. in de charmante en gezellige Stadsschouwburg hier - wat toch zal het lot van dit gebouw zijn? - wees burgemeester Pop erop dat het streven naar het monumentenbehoud nieuwe ontwikkelingen niet in de weg mag staan. Op zichzelf is dat natuurlijk juist. Wil een historisch gevormde binnenstad levend en levendig blijven, dan zijn vernieuwingen en aanpassingen noodzakelijk en onvermijdelijk. Het vertrek uit de binnenstad van bepaalde functies omdat die te weinig armslag krijgen, kan leiden tot een te eenzijdige en te zeer op alleen de toeristische aantrekkelijkheid gerichte situatie die uiteindelijk voor het behouden van het historische stadscentrum als een levend organisme niet bevorderlijk is. De andere kant van de medaille is dat men zeker in een kring van erfgoedliefhebbers wel eens de indruk heeft dat in zo'n structuur wat al te rigoreus wordt ingegrepen om aan het nieuwe ruim baan te geven.

Ik geloof niet dat de door mij bedoelde liefhebbers - in het algemeen gesproken - behoren tot de categorie mensen die vinden dat er niets mag verdwijnen. Waar zij wel moeite mee hebben is, dat er historisch waardevolle en belangrijke relictten verdwijnen zonder dat hen de gelegenheid wordt geboden die relictten te onderzoeken en te documenteren. Met de Conventie van Malta wordt beoogd dat probleem te ondervangen, maar wij moeten nog maar afwachten wat de Conventie in de praktijk werkelijk gaat betekenen. Het historische materiaal en de historische substantie in situ is nu eenmaal veel kwetsbaarder dan het erfgoed dat wij netjes in musea en archieven conserveren. De boodschap van de open monumentendag is: veel mensen hebben een sterke binding met hetgeen hen omgeeft en waarmee zij vertrouwd zijn. Verleden dragen zij met zich mee en maakt onderdeel uit van hun bestaan. Daarom moet je met het verleden voorzichtig omgaan want het heeft te maken met hun existentie en voorkomt vervreemding. Denk daarom goed na voordat je iets opruimt. En bovendien wordt de koek steeds dunner ook al vullen wij hem aan de onderkant aan met zogenaamde jongere monumenten.

Allemaal niets nieuws natuurlijk, altijd zijn er mensen geweest die daarop hamerden, maar de viering van een stadsjubileum geeft nog een extra gelegenheid aandacht te vragen voor de dieper liggende motieven die ten grondslag liggen aan de beschermings- en behoudsdriften. Het gaat daarbij - kort gezegd - om meer dan bijvoorbeeld alleen angst voor het nieuwe.

Dames en heren, hoe gaat het met de SBN of liever gezegd met het bouwhistorisch onderzoek in het bredere kader van de monumentenzorg? Immers, het doel van onze stichting is ervoor te ijveren dat de bouwhistorie een vanzelfsprekender positie krijgt in dat kader, dat wil zeggen dat het de normaalste zaak van de wereld wordt dat het sleutelen aan of het slopen van monumenten gepaard gaat met gedegen onderzoek en documentatie. Mijn indruk is dat door voortdurend op het belang daarvan te wijzen dat doel langzaam maar zeker wordt bereikt. De weg die de SBN daartoe bewandelt is er een van geleidelijkheid en vasthoudendheid om duidelijk te maken wat het belang van bouwhistorisch onderzoek is. Ik ben dan ook heel blij dat wij de discussie over de leidraad voor praktijkgericht bouwhistorisch onderzoek hebben kunnen afronden. Op 22 november zal RdMz-directeur Asselbergs de leidraad officieel in ontvangst nemen. Onlangs sprak de SBN voor het eerst officieel met hem en het was verheugend ook bij hem een open oor te vinden voor de bouwhistorische verlangens, zoals het subsidiabel stellen van kosten voor onderzoek en documentatie. Het punt van het wat onvolledige monumentenregister kwam niet aan de orde. Hopelijk kan daarvoor bij een volgende gelegenheid aandacht worden gevraagd. De studiedag, die wij op 12 mei j.l. samen met de KNOB organiseerden, was ook zo'n stap op die weg. Dat die dag zo'n interessant verloop had, was mede te danken aan de inbreng van de RdMz-medewerkers. En het om de twee maanden bij de RdMz plaatsvindende Bouwhistorisch Platform heeft zich een onmisbare plaats verworven. Met voldoening kan worden teruggekeken op de cursussen die werden gegeven. Ik dank graag allen die daaraan hun steentje bijdroegen - de docenten, het NCM - van harte voor hun inzet. En voor 1996 staan weer tal van interessante activiteiten op het programma: een congres in mei in Rotterdam, het Jaarboek Monumentenzorg dat met bouwhistorische artikelen zal worden gevuld enz. Steeds meer gemeenten, zoals ook hier in Haarlem, zien het nut van bouwhistorisch onderzoek in en scheppen daartoe de ruimte. Allemaal ontwikkelingen die ik vandaag met vreugde vaststel.

Maar bepaald somber ben ik over de ontwikkelingen op rijksniveau. Het nieuwste credo luidt daar, zo blijkt uit de uitgangspuntennota van Staatssecretaris Nuis "Pantser of ruggegraat" dat het bij monumenten zou moeten gaan om het

vinden van een nieuwe economische draagkrachtige functie door herbestemming. Monumenten hebben dan, aldus de Staatssecretaris, aanzienlijk minder overheidssteun nodig. NRC/Handelsblad is zo vriendelijk geweest mij de gelegenheid te geven mijn mening over dat uitgangspunt te publiceren. Dat in een dergelijke visie ook geen ruimte is voor het financieren van onderzoek en documentatie lijkt mij buiten kijf. Ik ontken natuurlijk niet, dat het prachtig is als een monument zichzelf in stand kan houden en dat het een goede zaak kan zijn als aan een monument een nieuwe functie wordt gegeven - dat heeft zich altijd voorgedaan - maar het is in mijn opvatting niet datgene waarop de monumentenzorg primair moet zijn gericht. Het Nationaal Restauratiefonds houdt dinsdag aanstaande een jubileumsymposium onder de titel *Restaureren loont inderdaad*, en zo is het maar net. Op 8 september heeft de voorzitter van het fonds, de heer Van Vollenhoven, hier in Haarlem gezegd dat hij de Staatssecretaris nog een jaar de tijd geeft om met concrete voorstellen te komen om iets te doen aan de belabberde financiële situatie bij de monumentenzorg. Op Prinsjesdag is daarover niets nieuws naar buiten gekomen. Misschien wel op 26 september? Geen geld voor restauraties betekent óók: geen geld voor onderzoek en documentatie.

Dames en heren, ons wacht vandaag een vol en interessant programma. Ik dank de gemeente Haarlem voor de gastvrijheid vandaag en de organisatoren - in het bijzonder Koos Steehouwer - voor alles wat werd gedaan om bouwhistorisch Nederland vandaag een goede en nuttige dag in Haarlem te bezorgen. Ik geef graag aan u, mijnheer de wethouder, het woord.

Leidraad voor bouwhistorisch onderzoek

Op 22 november vindt weer een belangrijke bouwhistorische activiteit plaats. Tijdens het dan plaatsvindende Bouwhistorisch Platform in Zeist zullen Ad van Drunen, Jan Kamphis en Karel Emmens de Leidraad voor het Bouwhistorisch Onderzoek toelichten. Daarna wordt het eerste exemplaar van de Leidraad aangeboden aan RdMz-directeur Asselbergs, die dan ook nog het eerste exemplaar van het KNOB-bulletin in ontvangst mag nemen, waarin de inleidingen zijn opgenomen die tijdens de gezamenlijke KNOB/SBN-studiedag op 12 mei j.l. in Utrecht werden gehouden. De heer Asselbergs, met wie een delegatie uit het SBN-bestuur op 2 juni voor het eerst een officiële ontmoeting

had, heeft het voornemen de gehele bijeenkomst van het platform bij te wonen. Zo mogelijk nog verheugender is, dat de Leidraad als RDMZ info-blad (Architectuur en Stedebouw) zal worden verspreid. Dat betekent, dat de Leidraad onder de aandacht van onder meer alle Nederlandse gemeenten zal komen. De SBN is de Rijksdienst erkentelijk voor deze wijze van medewerking, waaruit de conclusie kan worden getrokken dat de Dienst de doelstellingen van de SBN onderschrijft en een actieve en positieve bijdrage wil leveren aan het realiseren van deze doelstellingen.

Het na een lange en intensieve discussie gereedkomen van de Leidraad - een woord van dank aan het adres van hen, die daarin een werkzaam aandeel hadden is zeer op zijn plaats - is echter niet meer dan een, zij het belangrijke, stap op de weg naar het geven van een volwaardige plaats aan het bouwhistorisch onderzoek binnen het bredere werkkterrein van de monumentenzorg. De SBN zal zich moeten afvragen: hoe nu verder en hoe moeten we gaan werken aan de opstelling van een beleidsplan. Het leggen, dan wel (verder) uitbouwen van contacten met aanpalende organisaties en disciplines, ook op internationaal nivo - te denken valt bijvoorbeeld aan ICOMOS, het International Committee on Monuments and Sites - dient daarbij eveneens aan de orde te komen [zie tevens de mededelingen betreffende Zwitserland verderop in deze Nieuwsbrief].

Exemplaren van de Leidraad kunnen worden opgevraagd bij de Afdeling Communicatie van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg, Postbus 1001, 3700 BA Zeist, tel. 030-6983211.

Het programma voor 22 november is als volgt:

09.30-09.45 uur:	ontvangst met koffie
09.45-10.45 uur:	3 thematische toelichtingen op de leidraad:
- ir. A.H. van Drunen, <i>De kosten van bouwhistorisch onderzoek</i>
- drs. K. Emmens, <i>Bouwhistorisch onderzoek en wetenschap</i>
- ir. J. Kamphuis, <i>De praktijk van bouwhistorisch onderzoek</i>
10.45-11.00 uur:	koffiepauze
11.00-11.20 uur:	uitreiking van de Leidraad voor bouwhistorisch onderzoek door de voorzitter van de SBN, mr. G.W. van Herwaarden aan de directeur van de RDMZ, drs. A.L.L.M. Asselbergs.
uitreiking van het thema-nummer van het

Bulletin KNOB door de vice-voorzitter van de KNOB, drs. J. van Regteren Altena aan de directeur van de RDMZ, drs. A.L.L.M. Asselbergs.

11.20-11.30 uur:

antwoord door drs. A.L.L.M. Asselbergs.

11.30-12.30 uur:

informeel samenzijn.

Jaarverslag 1994 Bureau Monumentenzorg Amsterdam

Aangezien de SBN in 1994 haar donateursdag in Amsterdam gehouden heeft, hebben we het jaarverslag van het Bureau Monumentenzorg met extra aandacht gelezen. Het keurig verzorgde boekwerkje verschijnt voor het eerst onder het nieuwe bureauhoofd Rob Apell. Op de SBN-donateursdag 1994 hield hij een voordracht over de toekomst van het bouwhistorisch onderzoek in Amsterdam. Deze lezing is integraal in Nieuwsbrief Bouwhistorie nummer 11 opgenomen. Dat de wil in Amsterdam aanwezig is, bleek toen al. Dat de weg voor bouwhistorie lang zou worden ook. Problemen met de nieuwe stadsprovincie (ROA) dienden zich al aan. Hoewel deze problematiek door het referendum niet meer actueel lijkt, blijft de toekomst van het Bureau Monumentenzorg onzeker. De interne reorganisatie, grote projecten zoals die in de omgeving van het Centraal Station, de noord-zuid metrolijn, een viertal kerkrestauraties en nieuwbouwprojecten De Kolk en Haast in de Nieuwmarktbuurt vragen zoveel aandacht van het onderbemande bureau, dat het bouwhistorisch onderzoek achterblijft. In het jaarverslag wordt dit knelpunt, met name wat betreft het gebrek aan bouwhistorische capaciteit bij de planbegeleiding, gesignaleerd. Voor 1995 worden nadere voorstellen op het vlak van bouwhistorisch onderzoek en het ontwikkelen van kennis in het vooruitzicht gesteld.

Apell stelde al op de SBN-donateursdag dat *'...het gemeentelijk Bureau Monumentenzorg een broedplaats voor bouwhistorici [moet] worden'*. Amsterdam, dat met onderzoekers als Zantkuyl en Meischke een rijk bouwhistorisch verleden heeft, is aan zijn stand verplicht, deze oude draad van kennis verzamelen en uitdragen weer op te nemen. De SBN zal deze ontwikkelingen in de hoofdstad met belangstelling volgen en waar mogelijk ondersteunen.

'Award' voor restauratie Nederlands oudste huis

De NV Bergkwartier in Deventer heeft met de restauratie van het oudste huis in Nederland de prestigieuze Award van Europa Nostra Award Scheme in de wacht gesleept. Onder het toezien van genodigden werd onlangs als teken van die prijs een bronzen plaquette aan de gevel van het huis in de Deventer' Sandras-teeg onthuld.

Tijdens een bijeenkomst in het stadhuis werd een groot aantal bijzonderheden over de restauratie van het huis bekendgemaakt. Op het moment dat de NV Bergkwartier daartoe besloot, was nog niet bekend dat het waarschijnlijk het oudste civiele bouwwerk in Nederland betrof. Waarschijnlijk; want dat staat ook nu nog niet vast. Wat wel vaststaat is dat het om een bijzonder oud bouwwerk gaat. Dat bleek toen in de badkamer een vroeg middeleeuws zuiltje werd ontdekt. Met name in Duitsland waren de uit kalksinter vervaardigde zuiltjes in woningen van eerbiedwaardige ouderdom aangetroffen. De kalksinter op zijn beurt was weer afkomstig uit de watertoevoerleidingen die in de tijd van de Romeinen naar steden als bijvoorbeeld Keulen werden aangelegd.

Dendrochronologisch onderzoek van de in het huis verwerkte eiken balken toonde aan dat deze uit bomen gekapt waren die rond het jaar 1130 geveld zijn. Dat jaar geldt als bouwdatum van het huis, dat daarmee het oudste, danwel een van de oudste in Nederland is.

Nadat bekend was welk een uniek monument de NV Bergkwartier onderhanden had, is in goede samenwerking tussen archeologen en bouwhistorici het huis van top tot teen onderzocht. Het onderzoek leverde een schat aan gegevens op, die binnenkort in een uitgebreide publikatie over de Deventer Proosdij - een afgeschermd gebied in de stad, eigendom van de kerkelijke vorst in Utrecht - bekend zullen worden gemaakt.

De geschiedenis van het Bouwhistorisch Platform

Al spoedig na zijn aantreden als Directeur bij de Rijksdienst voor de Monumentenzorg in 1959 begon ir. R. Meischke bijeenkomsten te beleggen met de jongere architecten en bouwkundigen van de dienst. De bedoeling daarvan was

bouwhistorische bijzonderheden boven water te krijgen; daarnaast kwamen ook technische problemen op het gebied van het restaureren aan de orde. Na enkele jaren namen ook de bouwkundigen van de afdeling Beschrijving en de tekenaars van de jonge onderafdeling Bouwkundig-historisch onderzoek daaraan deel. Na de verhuizing van de dienst van het Stadhoudersplantsoen in Den Haag naar het Balen van Andelplein in Voorburg (januari 1964) kregen deze zogenaamde documentatievergaderingen een meer structureel karakter. Toen gingen ook enkele deskundigen van buiten de dienst meedoen, namelijk de archeologen Halbertsma en Hoek en twee specialisten van het Centraal Laboratorium.

Na het vertrek van Meischke als directeur (1972) en de verhuizing van de dienst naar Zeist (1973) werden de bijeenkomsten gesplitst in "informatiemiddagen" en "documentatievergaderingen". Op de maandelijkse informatiemiddagen, georganiseerd door H. Janse (hoofd van de toen nieuw gevormde afdeling Bouwkundig Onderzoek en Documentatie) kwamen voornamelijk zaken op het gebied van het restaureren aan de orde; momenteel worden soortgelijke bijeenkomsten opnieuw door de RDMZ georganiseerd.

Op de documentatievergaderingen komt sedert 1973 de bouwhistorie aan de orde, onder leiding van schrijver dezes (aanvankelijk als hoofd van de nu niet meer bestaande onderafdeling voor bouwhistorisch onderzoek). De bedoeling van deze bijeenkomsten, circa zes per jaar, was en is elkaar deelgenoot te maken van waar men mee bezig is (zowel objecten als projecten) en daarover van gedachten te wisselen ter wederzijdse vermeerdering van kennis en inzicht. Sprekers van buiten de kring van regelmatige deelnemers werden en worden dan ook maar zelden uitgenodigd.

Tot de deelnemers behoorden en behoren de bouwhistorici en een aantal architectuurhistorici van de dienst. Daarnaast was en is er een groeiend aantal onderzoekers van buiten: bouw- en architectuurhistorici van gemeenten (Utrecht, 's-Hertogenbosch en later ook Amsterdam en Dordrecht), universiteiten (Delft, Utrecht, Groningen), de Rijksgebouwendienst, het Nederlands Openluchtmuseum, de Stichting Historisch Boerderij-onderzoek, het Gelders Genootschap, architectenbureaus en niet in de laatste plaats de particuliere bureaus voor bouw- en architectuurhistorisch onderzoek. Hun aantal groeide van circa 30% in 1980 via 51% in 1986 en 73% in 1991 tot 80% van het aantal deelnemers thans. Ook het aantal deelnemers groeide, van gemiddeld circa 15 in 1980, 25 in 1984, 30 in 1993 tot circa 35 thans. Zo groeiden de bijeenkomsten uit tot een nationaal forum. Hierdoor bestond de behoefte aan een nieuwe naam; in 1987 werd gekozen voor "Bouwhistorisch Platform".

Tot 1992 werd per keer de volgende datum afgesproken, sedertdien worden de

data per jaar vastgesteld. De bijeenkomsten worden vanouds op een woensdagmorgen gehouden; daarvoor werd gekozen omdat op die dag weinig vergaderingen werden belegd en de vergaderzaal op de eerste verdieping dus meestal beschikbaar was. Deze zaal beschikte over een wand waarop met magneetjes tekeningen opgehangen konden worden. Die faciliteit boette aan waarde in naarmate er meer en meer met dia- en overheadprojectoren werd gewerkt. Voor dat laatste was deze zaal echter te licht, terwijl hij ook te klein werd en 's zomers te warm. Toen die zaal begin 1994 een andere bestemming kreeg, werd definitief uitgeweken naar de Landbouwschuur, de zaal voor bijeenkomsten en tevens cantine van de RDMZ.

Hoewel de voordrachten natuurlijk de hoofdschotel van de bijeenkomsten vormen, is ook het informele contact vooraf, tijdens de koffiepauze en na afloop voor de aanwezigen van veel belang. Ook voor degenen die actief zijn in de in 1991 opgerichte *Stichting Bouwhistorie Nederland* vormt het Platform het trefpunt; de bestuursvergaderingen worden steeds op de middag na elk platform op het kantoor van de RDMZ gehouden.

Tenslotte: het Bouwhistorisch Platform staat voor elke professionele geïnteresseerde open.

Dik Berends

Data Bouwhistorisch Platform 1996

Het Bouwhistorisch Platform vindt zes maal per jaar plaats in het gebouw van de RDMZ aan het Broederplein te Zeist, steeds 's-morgens van half tien tot half één. De lezingen zijn in principe alleen toegankelijk voor mensen die op min of meer professionele wijze bij het bouwhistorisch onderzoek zijn betrokken. Voor 1996 zijn de volgende data vastgelegd (alle woensdagen): 17 januari, 13 maart, 24 april, 5 juni, 25 september en 20 november. Contactpersoon is Dik Berends (tel. 030-6983242), voor wie 1996 het laatste jaar is waarin hij het platform organiseert.

De nieuwe Museum Agenda/Almanak

Vanaf heden is de tweede, geheel herziene editie van de Museum Agenda/Almanak te bestellen. Een volledige update heeft geleid tot verandering van ruim 30% van de gegevens zoals vermeld in de vorige jaargang. De vele wisselingen binnen het personeelsbestand van de musea en de landelijke wijzigingen van telefoonnummers zijn alle verwerkt in de nieuwe Museum Agenda/Almanak. Onderzoek onder de gebruikers gaf aanleiding tot het toevoegen van de rubrieken *Kunstorganisatie en -adviesbureaus* en *Gespecialiseerde Bibliotheken*.

Het agenda-gedeelte is ruim en overzichtelijk opgezet en biedt naast een weekoverzicht een maand- en jaarplanner. Het almanak-gedeelte telt in de nieuwe versie 18 rubrieken met gegevens van musea en aanverwante organisaties. Ook biedt het voor de monumentenzorgsector veel mogelijkheden. De weg in museumland is met de Museum Agenda/Almanak duidelijk en makkelijk te vinden. Daarnaast biedt het een uitvoering overzicht van de vele verschillende culturele organisaties in Nederland en buitenland. Van belang is de rubriek restauratie. De unieke combinatie agenda en almanak is gebonden in bibliotheek-linnen en heeft een degelijk en robuust uiterlijk.

De museummedewerkers vormen de grootste gebruikersgroep. Ook onder personeel van aanverwante organisaties en bedrijven vindt de Museum Agenda/Almanak grote aftrek. In de meeste gevallen fungeert de Museum Agenda/Almanak als bureau-agenda en zijn zowel de adressengidsen als de dagagenda in gebruik. De Almanak wordt als opvolger van 'Wie is Wie in de museumwereld' als waardevol en onmisbaar beschouwd.

De prijs voor de Museum Agenda/Almanak 1996 bedraagt Fl. 46,- inclusief BTW, exclusief verzendkosten. Abonnees kunnen de Museum Agenda/Almanak ontvangen met een korting van Fl. 10,-. Bij een afname van 5 of meer exemplaren geldt een kwantumkorting. De Museum Agenda/Almanak komt tot stand in nauwe samenwerking met de Nederlandse Museumvereniging.

Voor meer informatie, bestellingen en abonnementen kunt u zich richten tot de uitgever van de Museum Agenda/Almanak, Prinsengracht 1087, 1017 JH Amsterdam, tel. 020-6235001, fax 020-6382196. De Museum Agenda/Almanak is niet te koop in de boekhandel.

Een echo uit de Zwitserse bergen

Als bouwhistoricus ontdek je vaak verrassende zaken. We staan daarom niet zo snel perplex. Toch viel ik afgelopen zomer tijdens mijn vakantie in Zwitserland (interessant land voor bouwhistorici, maar dit terzijde) bijna van verbazing van de bergen. Op bezoek bij collega Heinz Pantli in Winterthur, bleek dat hij op hetzelfde moment dat de SBN-werkgroep 800 kilometer verderop aan de Leidraad Bouwhistorie werkte, een praktisch gelijke opzet van bouwhistorisch onderzoek had uitgewerkt. Zijn ideeën heeft hij gelanceerd op het congres *Grundlagen für die Restaurierung* dat de Eidgenössige Kommission für Denkmalpflege (EKD) in november 1994 te Basel heeft gehouden. Een verslag van dit internationale congres is uitgegeven door het Bundesamt für Kultur (BAK) en de Nationale Informationsstelle für Kulturgüter-Erhaltung (NIKE). Het is te bestellen bij NIKE, Moserstrasse 52, CH-3014 Bern.

Tijdens mijn bezoek kreeg ik bovendien te horen dat er kort geleden in Zwitserland de *Vereinigung für Bauforschung* (VEBA) is opgericht. De doelstelling van deze vereniging vertoont sterke overeenkomst met die van de SBN. Er zijn circa 130 leden, waarvan er ongeveer 30 beroepsmatig werkzaam zijn, qua omvang dus ook vergelijkbaar met de SBN. Men baseert het bouwhistorisch onderzoek op het Charter van Venetië. Het lijkt mij zinvol om in ICOMOS-verband de contacten met zusterverenigingen in andere landen op te zetten. Een taak voor het SBN-bestuur?

Bij mijn afscheid van Pantli's buro, dat hoe kan het ook anders, in een monumentaal pand in de hoofdstraat van Winterthur is gevestigd, kreeg ik een visitekaartje waar in hoofdletters de naam van zijn buro op stond: IBID, waar heb ik die naam eerder gezien?

Ad van Drunen
